

99. Nyíregyházy polgármester K. 9615/1944. Fj. sz. rendeletére (lásd fent) a *status quo* hitközség feje április 22-én 2720 nevet tartalmazó névsort nyújtott be. Az ortodox hitközség vezetője április 19-én adta át névsorát. Mindkettőt április 24-én továbbították a rendőrséghez. *Uo.*

100. A nyíregyházi gettóban működő zsidó rendőrség, Zsidó Tanács és más zsidó intézmények összetételét Király Aladár idézett műve ismerteti.

101. A Holocaust előestéjén 652 zsidót számláló közösség történetének és eredetének részleteit lásd Harsányi László: A büdszentmihályi hitközség története. In: *Évkönyv 1975–76*. Szerk.: Scheiber Sándor. MIOK, Bp., 1976, 140–164. o.

102. Kék kicsiny zsidó hitközségéről lásd Aliz Gruner Weisz: *Agak gyökér nélkül*. A szerző kiadása, B'nai B'rak, 1989. (Magyarul és héberül).

103. A hitközségről részletesen lásd Szilágyi-Windt László: *A kállói cádik. A nagykállói zsidóság története*. A szerző kiadása, Tel-Aviv, 1960. Héber kiadása 1970-ben jelent meg.

104. Király, *i. m.*, 17. o.; Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 106., 122., 114. és 409. o. Nyírbogát zsidó közösségéről lásd Rabbi Joseph Gábor (Goldberger): *...And Tell Your Children!* Figyelő Hungarian Publishing, New York, 1992. (Angolul és magyarul.) A tiszántúli zsidó közösségek jól használható történeti és statisztikai áttekintését adja Halmos Sándor: *A tiszántúli zsidó hitközségek* (kézirat, 1994) c. munkája, melynek egy példánya a szerző birtokában van. A következő településekkel foglalkozik: Ajak, Álmosd, Artánd, Bagamér, Bojt, Buj, Csenger, Darvas, Földes, Gáborján, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Hajdúsámson, Hajdúszovát, Hosszúpályi, Ibrány, Kaba, Kisvárd, Konyár, Mándok, Mátészalka, Nádudvar, Nagykálló, Nagyléta-Vértes, Nagyrábé, Nyíradony, Nyírbátor, Nyírbogdány, Nyírkarász, Pocsaj, Téglás, Tiszabercel, Tiszaeszlár, Tiszalök, Tiszaszentmárton és Vámospercs.

105. Király, *i. m.*, 30–33. o.

106. Klár Sándor alsósimapuzstai tanyáján Nyíregyházy polgármester április 22-én, K:10 000/1944. sz. rendeletével létesített gyűjtőközpontot, ahol hatóságát Szentirmay Gyula iskolaigazgató képviselte.

107. Lásd a 6. függelékét. Lásd még *Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez. Iratok a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei levéltárból*. Magyar Auschwitz Alapítvány, Bp., 1994.

108. Király, *i. m.*, 11–40. o.; Harsányi László: A nyíregyházi zsidók történetéhez. In: *Évkönyv 1973–74*. Szerk.: Scheiber Sándor. MIOK, Bp., 1974, 74–89. o. Király (40. o.) némileg más időpontokat és sorrendet ad meg a deportálásokat tárgyalva, mint Harsányi. 1941-ben Nyíregyházán 4993 zsidó élt, a teljes lakosság kb. 8,4%-a 1946-ban a városnak 1210 zsidó lakosa volt, ami az összlakosság kb. 2%-át tette ki. 1949-ben az ortodox hitközségnek 325, a *status quo* hitközségnek 675 tagja volt. *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz., 1947. április 15., 4–5. o.; 13–14. sz., 1949. május, 17., 24., 25. és 29. o. Lásd még Altmann Sándor személyes beszámolóját (YIVO, 774/2987). További részletekhez vö. Király, *i. m.*, Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 379–381. o.

109. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 410. o. 1941-ben Mátészalkán 1555 zsidó élt, ami az összlakosság 15%-át tette ki. 1946-ra számuk 150-re apadt, azaz 0,1%-ra. A szomszédos községekből való beáramlás hatására létszámuk 1949-re 238-ra nőtt. *Zsidó Világkongresszus*, 4. sz., 1947. április 15., 6–7. o.; 13–14. sz., 1949. május, 15. o. Lásd még *Pinkas ha'kehilot*, 348–349. o.; Grünwald Fülöp, *i. m.*, 134–137. o. Mátészalka zsidó közösségéről lásd Farkas József: *A zsidók Mátészalka társadalmában*. A KLTE Néprajzi Tanszéke, Debrecen, 1989.

110. A Berger Samu vezetése alatt álló 602 csengeri zsidót Uraj és Újfalú